

Latvijas jaunatnes
politikas attīstība
un perspektīvas

NACIONĀLAIS jaunatnes politikas FORUMS

IEVIRZI
LATVIJU

Kopā mēs
varam vairāk

Ķer
iespeju

Radi
jauno

viesnīca "LIELUPE"

JŪRMALA

7.-8. NOVEMBRIS

SAIMNĀVES
STARPTAUTISKO PROGRAMMU
AGENTŪRA

LATVIJAS-ŠVEICES SADARBĪBAS PROGRAMMA
LATVIAN-SWISS COOPERATION PROGRAMME

Baltijas
Reģionālais
Fonds

Jaunatnes Lietu Koordīnators

REKOMENDĀCIJAS

2013.gads

IEVADĀ

Nacionālais jaunatnes politikas forums "Ievirzi Latviju" tika organizēts Latvijas – Šveices sadarbības programmas „Atbalsts jaunatnes iniciatīvu attīstībai attālos vai mazattīstītos reģionos” ietvaros.

Nacionālo jaunatnes politikas forumu organizēja Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju, biedrību „Jaunatnes līderu koalīcija” un nodibinājumu „Baltijas Reģionālais fonds” (JSPA reģionālais sadarbības partneris Rīgas reģionā).

Foruma mērķi:

- veicināt sadarbību starp jauniešiem, jauniešu nevalstiskajām organizācijām, pašvaldību amatpersonām un to darbiniekiem, kā arī jaunatnes jomā iesaistītām un ieinteresētām valsts institūcijām Latvijā;
- veicināt reģionālo sadarbības tīklu attīstību efektīvai jaunatnes darba īstenošanai;
- izvērtēt līdzšinējo plānošanas dokumentos noteikto prioritāšu jaunatnes jomā ieviešanu;
- diskutēt par nākamā plānošanas perioda 2014.-2020.gadam prioritātēm jaunatnes jomā, tostarp par Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē 2015.gadā prioritātēm jaunatnes politikas kontekstā;
- satikties, dalīties pieredzē, diskutēt par jaunatnes jomā aktuālām tēmām, aktīvi līdzdarboties, kā arī interesanti un vērtīgi pavadīt laiku kopā!

Forumā piedalījās 290 dalībnieki no Šveices vēstniecības, Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras, Izglītības un zinātnes ministrijas, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Labklājības ministrijas, Finanšu ministrijas, Latvijas Pašvaldību savienības, Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē sekretariāta, Rīga 2014 – Eiropas kultūras galvaspilsēta biroja, jauniešu centriem, jauniešu organizācijām, pašvaldībām, skolām un uzņēmumiem no visas Latvijas.

Foruma laikā tika izstrādātas rekomendācijas darba ar jaunatni attīstībai ministrijām, pašvaldībām un jauniešu centriem un organizācijām ar mērķi veicināt jaunatnes politikas aktīvāku iekļaušanu politikas dienaskārtībā pašvaldību un ministriju līmenī un aktualizēt tos jautājumus, kuru risināšanā, domājot par darbu ar jaunatni un jaunatnes politikas attīstību 2014.-2020.gadā, ir jāiesaistās visām ieinteresētajām pusēm jau šodien.

Rekomendācijas, kuru izpilde ir skaidri definēta vai iespējama īsā laikā, ir iekļauti šajā dokumentā. Prioritāri ieviešamās rekomendācijas, ko par aktuālām ir izvirzījuši Nacionālā jaunatnes politikas foruma dalībnieki, ir iekļautas atsevišķā dokumentā – Nacionālā jaunatnes politikas foruma Rezolūcija.

Paldies visiem dalībniekiem, brīvprātīgajiem, viesiem, organizatoriem par fantastisku kopā būšanu, iedvesmu un līdzdalību! Kopā mēs varam vairāk! - *Maija Zvirbule, Inga Zvaigzne-Sņikere, Iveta Zvaigzne, Viktors Oļegs Zommers, Artūrs Zentelis, Anete Anna Zālīte, Rinalds Zandavs, Vineta Zandava, Kristaps Zaļkalns, Juris Vorkalis, Liene Vītola, Jānis Vītols, Anna Elīna Vītola, Karīna Vītiņa, Aira Višņakova, Sindija Virse, Kristīne Vimba, Miks Vilkaplāters, Raimonds Vilciņš, Matīss Rihards Vilcāns, Madara Vikšere, Solvita Vigule, Indra Veipa, Una Veipa, Liene Vecgaile, Baiba Vārna, Linda Vaškevica, Gundega Vanaga-Janberga, Linda Vanaga, Kaspars Valtmanis, Laima Valpētere, Žaklīna Vagoliņa, Linda Ūzuliņa, Monta Ušča, Ieva Upesleja, Ināra Upeniece, Ilze Ulme, Madara Turkopole, Andris Truskovskis, Ints Teterovskis, Gatis Teilis, Diāna Tiltiņa, Toms Tārs, Vidaga Elfa Tautvida, Sabīne Tarando, Anna Taimiņa, Miks Švampe, Eva Aleksandra Šulte, Inese Šubēvica, Eduards Arturs Štrodahs, Mārtiņš Šteins, Zane Šteinberga, Evelīna*

Štefane, Vladislava Šķēle, Jānis Strazds, Jēkabs Strazdiņš, Aija Strazda, Lelde Stībele, Sarmīte Stikāne, Līga Stankeviča, Daina Sprōge, Marta Anna Sprinģe, Marta Līva Sprinģe, Kintija Sparāne, Eva Solovjova, Mitrofans Slobodjans, Diāna Simansone, Laine Siliņa, Līga Siliņa, Dagnis Seilis, Alise Salmiņa, Ginta Salmiņa, Alise Sainakova, Guntis Safranovičs, Annija Rutka, Aneta Rulle, Rinalds Rudzītis, Evija Rudzīte, Līga Rudzīte, Daina Roze, Ilze Rizena, Sabīne Riseva, Laura Riekstiņa, Linda Riba, Aija Riba, Fēlikss Rencis, Juta Reķele, Artūrs Reinholds, Māra Reča, Elīna Rāmane, Lilija Ražinska, Agnese Raģele, Laima Puste, Austrā Purviņa, Mārtiņš Počs, Jelena Prišpetjeva, Inese Priedīte, Kristaps Prančs, Anastasija Potapova, Māris Posts, Mārtiņš Pokromovičs, Iveta Pokromoviča, Signe Podniece, Jānis Plotnieks, Iveta Pletčere-Muižniece, Normunds Pīlps, Indra Pētersone, Rihards Pelnēns, Edgars Paulovičs, Žanis Paeglis, Juris Ozols, Irina Ozerova, Oskars Otgons, Elīza Ošiņa, Maija Ošiņa, Valērija Olekša, Artūrs Ņegoda, Aļona Nikolajeva, Nadja Niedrīte, Inita Neimane, Ints Mūrnieks, Margarita Murāne, Elza Muraševa, Rudīte Muraševa, Santa Muka, Julianna Moisejenkova, Tatjana Mjagkaja, Elizabete Mitre, Zane Migunova, Stella Mežupe, Renāte Mencendorfa, Romina Meļņika, Valters Meldēris, Artūrs Mednis, Kārlis Mednieks, Randa Medne, Linda Medene, Madara Maslova, Sanita Marnauza, Miroslav Maric, Renārs Manuilovs, Anita Maksima, Evija Majore, Kristīne Ļeontjeva, Oskars Lūsis, Natalja Lukovenko, Lote Evija Lukjanska, Emīls Lubējs, Rūta Lorence, Jānis Logins, Agnese Ločmele, Dzintra Lindāne, Sanda Liepiņa, Ainārs Liepiņš, Kristīne Liepiņa, Kristīne Liepiņa, Laura Liepiņa, Ramona Liepiņa, Ņikita Lijcs, Elīna Lesničenoka, Egils Lejnieks, Liene Leitāne, Agate Leimane, Līvis Lāma, Rasa Lazdiņa, Normunds Lankovskis, Ieva Laizāne, Jevgenija Kušča, Līga Kukule, Dženeta Kukuka, Roberts Kroģeris, Inese Krivmane, Anete Krišjanova, Jolanta Kriņa, Līva Krieva, Elvīra Krēķe, Velita Krastiņa, Santa Krastiņa, Dzintra Kozaka, Edgars Korsaks-Mills, Rihards Kols, Kristīne Kode, Edgars Knohenfelds, Gunita Kļaviņa, Egija Kļaviņa, Ilze Kļava, Daiga Kīna, Elīza Kieperszo, Rūta Keviešena, Gunta Kelle, Nikola Kārsā, Laura Kārkliņa, Asnate Kažoka, Toms Kaufmanis, Ance Katlapa, Jana Kašlaja, Deins Kaņepējs, Dagnija Kalve, Žanna Kalve, Agnese Kalniņa, Keitija Kalniņa, Egita Kačevska, Terēza Kablukova, Solveiga Kabaka, Paula Justoviča, Sintija Jurgelāne, Solvita Jirgensone, Madara Jeromāne, Laura Jerķe, Elizabete Jaunzeme, Liene Jaundžeikare, Edmunds Jansons, Agnese Jansone, Agnese Jankuna, Aija Jankava, Jolanta Jakovļeva, Marika Jagovkina, Kristians Jacevičs, Nadežda Izosina, Irēna Ivanova, Ņina Ivanova, Santa Irbe, Annija Intenberga, Alejandra Hernández Balboa, Armans Hanamirjans, Aivars Gusevs, Eva Gulbe, Līga Gulbe, Lolita Grūbe, Jeļena Grīse, Ričards Lukass Greivulis, Reinis Grāvītis, Andris Grafs, Andris Gobiņš, Baiba Giptere, Mārcis Gāzējs, Rūdolfs Freibergs, Ilze Fišmeistere, Manuels Fernandezs, Oskars Elksnis, Raimonds Elbakjans, Elīna Eiduka, Daina Dzeguze, Ieva Dūrīte, Markuss Niklauss Pauls Dutli, Ināra Dundure, Linda Druskina, Liene Dembovska, Jēkabs Dambergs, Evija Čudare, Aleksandrs Čerņavskis, Elīza Čemme, Liene Čečiņa, Pēteris Čaurs, Lorenta Čaupjonoka, Ieva Cīlīte, Nikolas Cinis, Jevgēnija Butņicka, Inta Buša, Vilis Brūveris, Judīte Bruka, Indra Brinkmane, Alma Brinkmane, Ieva Briede, Dāvids Bricis, Daina Bordovska, Madars Bitītis, Māra Bitāne, Krista Biseniece, Anita Birzniece, Teodors Bikovskis, Vineta Bērziņa, Olita Bērziņa, Jānis Mārtiņš, Bērziņš, Sintija Bernava, Eren Baser, Ieva Baltiņa, Eduardo Balasevs – Samarskis, Armanda Auziņa, Līga Augule, Baiba Atmane, Tina Arnuš, Ilva Apine, Jorens Apfelbaums, Emīls Anškens, Sergejs Andrejevs, Inese Andersone, Oļesja Aļeksova, Laura Akmentiņa, Eva Aizupe.

Rekomendācijas nav norādītas prioritārā secībā. Par rekomendāciju ieviešanu ir atbildīgs ikviens ministrijas, organizācijas, pašvaldības, skolas, jauniešu centra, citas valsts un pašvaldības institūcijas darbinieks un/vai dalībnieks un tās pieder ikvienam darba ar jaunatni un jaunatnes politikas attīstībā Latvijā ieinteresētajam un ir brīvi izmantojamas Nacionālā jaunatnes politikas foruma "Ievirzi Latviju!" mērķu sasniegšanā.

Efektīvākai rekomendāciju ieviešanai ikdienas dzīvē, aicinām Ministru Prezidentu ar rīkojumu noteikt Izglītības un zinātnes ministrijas Jaunatnes konsultatīvai padomei par pienākumu līdz 2014.gada 1.martam veikt rekomendāciju izvērtēšanu un ieviešanas mehānismu izstrādi, t.sk. iesaistot jauniešus, jaunatnes organizācijas, pašvaldību jaunatnes lietu speciālistus un jaunatnes darbiniekus un tieši iesaistītās institūcijas. Lai rekomendācijas kalpo mums visiem par iedvesmas avotu un praktisku rokasgrāmatu ikdienai darbam ar jaunatni!

REKOMENDĀCIJAS īstenošanai 2014.-2015.gadā

1. **Ministru Prezidentam** izveidot Ministru prezidenta padomnieka jaunatnes lietās amata vietu un nodrošināt padomnieka pieņemšanu darbā līdz 2014.gada 1.martam.
2. **Izglītības un zinātnes ministrijai** nodrošināt grozījumu „Jaunatnes likums” veikšanu, nosakot par pašvaldības un valsts pienākumu attīstīt finanšu instrumentu sistemātisku pieeju, kas veicinātu jaunatnes organizāciju attīstību (*pieeja – nauda seko jaunietim*).
3. **Izglītības un zinātnes ministrijai** organizēt regulāras jaunatnes lietu speciālistu apmācības aktuālākajās un pieejamākajās izglītošanās formās: e-izglītība, reģionālas apmācības, mācību materiālu izstrāde un pieejamības nodrošināšana.
4. **Izglītības un zinātnes ministrijai** iekļaut 5.-12.klašu mācību programmās mācību priekšmetus (1x nedēļā), kas vērsti un jauniešu prasmju attīstību un attieksmes veidošanu atbilstoši aktualām vajadzībām mūsdienu sabiedrībā - saskarsmes komunikācija, runas kultūra, līdzdalība, starpkultūras izglītība un citas.
5. **Izglītības un zinātnes ministrijai** pārskatīt 5.-12.klašu mācību programmas ar mērķi nodrošināt visu mācību priekšmetu pedagogiem iespēju integrēt mācību procesā dažādas neformālās izglītības metodes, kas vienlaicīgi veicinās pedagogu radošumu un uzņēmējspēju un saskatīs „jaunieti kopumā”, viņa izglītības procesu padarot jēgpilnu un saprotamu.
6. **Izglītības un zinātnes ministrijai** atjaunot veselības mācību visās klašu grupās ar 2015.gada 1.septembri, kas aktualizētu jauniešu fiziskās, psiholoģiskās un sociālās drošības jautājumus ģimenē un sabiedrībā kopumā.
7. **Izglītības un zinātnes ministrijai** īstenot katru gadu kampaņu / skaidrojošu darbu par līdzdalības mehānismiem un jauniešu iespējām līdzdarboties.
8. **Izglītības un zinātnes ministrijai** nodrošināt jaunus jauniešu līdzdalības instrumentus, ne tikai fokusējoties uz lēmuma pieņemējiem, bet arī uz izpildītājiem, Piemēram, prakses pašvaldībās, ne tikai Kafija ar politiķiem, bet arī Tēja ar ierēdņiem un citus.
9. **Izglītības un zinātnes ministrijai** nodrošināt finansiālu atbalstu Latvijas Jaunatnes padomei, lai nodrošinātu regulāru un aktīvu dalību Eiropas Jaunatnes forumā Latvijas jauniešu interešu pārstāvēšanai un aizstāvēšanai.
10. **Izglītības un zinātnes ministrijai** kā tradīciju iedibināt Eiropas kultūras dienu – diena ar pasākumiem, kas parāda dažādas Eiropas valstis un to kopā būšanu Eiropā, kas papildinātu Jauniešu dienas / mēneša / pasākumu un Brīvprātīgā darba dienas / mēneša / pasākumu tradīcijas nacionālā mērogā.
11. **Izglītības un zinātnes ministrijai** sadarbībā ar partneriem īstenot vērienīgas informatīvās aktivitātes par Eiropas Parlamenta darbu, kas veicinātu jauniešu līdzdalību Eiropas Parlamenta vēlēšanās
12. **Izglītības un zinātnes ministrijai** nodrošināt ik gadu starptautiskas apmācības un/vai starptautisku pieredzes apmaiņas programmu ar labās prakses piemēriem vismaz 20 jaunatnes lietu speciālistiem un jaunatnes darbiniekiem.
13. **Izglītības un zinātnes ministrijai** veikt pētījumu par neaktīvo jauniešu informācijas patērēšanas paradumiem un izstrādāt un īstenot komunikācijas plānu neaktīvo jauniešu uzrunāšanai, t.sk. iesaistot skolas, pašvaldības, uzņēmējus, jaunatnes organizācijas.
14. **Izglītības un zinātnes ministrijai** likvidēt „nauda seko skolēnam” principu izglītības iestādēs.

15. **Izglītības un zinātnes ministrijai** izveidot un īstenot mentoringa programmas vispārīzglītojošās un profesionālās izglītības iestādēs.
16. **Izglītības un zinātnes ministrijai** nodrošināt, ka "Neformālā izglītība" ir obligāts studiju kurss visās mācību programmās, kas sagatavo jaunos pedagogus.
17. **Izglītības un zinātnes ministrijai** nodrošināt jauniešu informācijas portāla www.jaunatneslietas.lv attīstību, ievērojot sekojošus kritērijus: oriģināls nosaukums; mainīgs / oriģināls / piesaistošs dizains – košs, grafiti; viegli pārskatāms – sadalīts pa reģioniem, un sadaļām – jaunumi, sports, kultūra, izklaides, apmācības, semināri, video, sludinājumi, konkursi, forumi, projekti u.t.t.; jaunumu kalendārs kā sadaļa, kurā parādās visi pasākumi vienkopus; jauniešiem atbilstoša valoda; mājas lapas uzturēšanu un attīstību nodrošina atsevišķa cilvēku komanda, kas veic informācijas atlasīšanu, apstrādi, ieviešanu.
18. **Izglītības un zinātnes ministrijai** nodrošināt ikgadēju darbā ar jauniešiem iesaistīto godināšanu – Gada jaunietis, Gada jaunatnes darbinieks, Gada jauniešu centrs, Gada jaunatnes organizācija, Gada atbalstītājs, Gada pašvaldība darba ar jaunatni jomā, u.c. nominācijas.
19. **Izglītības un zinātnes ministrijai** investēt tautas sporta organizēšanā, nodrošinot plašu sabiedrības interesi un iesaisti – standarta un ekstrēmie sporta veidi, komandu un individuālais sports, akciju tipa sporta pasākumi, ar mērķi popularizēt aktīvu un veselīgu dzīves veidu, t.sk. veicinot tautas sporta tradīciju attīstību pašvaldībās.
20. **Izglītības un zinātnes ministrijai** iekļaut profesionālo izglītības iestāžu mācību kalendāros atvērto durvju dienas neformālā gaisotnē (skola iznāk ielās) ar mērķi iepazīstināt plašāku sabiedrību ar piedāvātajām iespējām, dot iespēju izmēģināt un saprast, vai un kas tieši jauniešus interesē.
21. **Izglītības un zinātnes ministrijai sadarbībā ar Ekonomikas ministriju** veikt izglītības programmu pārskatīšanu, mācību budžeta vietas sasaistot ar tautsaimniecības vajadzībām.
22. **Izglītības un zinātnes ministrijai sadarbībā ar Ekonomikas ministriju** nodrošināt sociālās uzņēmējdarbības attīstību jauniešu vidū.
23. **Izglītības un zinātnes ministrijai sadarbībā ar Kultūras ministriju** izveidot vienotu uzskaites sistēmu un vienotas Brīvprātīgā darba grāmatiņas valstī, brīvprātīgā darba popularizēšanai un atzīšanai.
24. **Izglītības un zinātnes ministrijai sadarbībā ar Kultūras ministriju** nodrošināt „Brīvprātīgā darba veikšanas likums” pieņemšanu, t.sk. ar mērķi paaugstināt vecāku atbildību un nodrošinātu jaunieša drošību punktu 4.2. izteikt šādā redakcijā „Rakstveida piekrišana ir nepieciešama personām no 13-18 gadiem”.
25. **Izglītības un zinātnes ministrijai, sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju** iniciēt un veikt izmaiņas likumdošanā, kas ļautu pašvaldībām un jaunatnes organizācijām maksāt ar nodokļiem neapliekamas stipendijas praktikantiem.
26. **Izglītības un zinātnes ministrijai sadarbībā ar Finanšu ministriju** nodrošināt iespēju saņemt nodokļu atvieglojumus tiem uzņēmējiem, kas nodarbina jauniešus.
27. **Izglītības un zinātnes ministrijai sadarbībā ar Finanšu ministriju** izveidot papildus amata / darba vietas Izglītības un zinātnes ministrijas Sporta un jaunatnes departamentā un Jaunatnes starptautisko programmu aģentūrā (vismaz 5 cilvēki katrā), lai veicinātu darba ar jaunatni attīstību, nodrošinot darba ar jaunatni un jaunatnes politikā iesaistīto pušu pieprasījuma apmierināšanu maksimāli īsā laikā.
28. **Izglītības un zinātnes ministrijai sadarbībā ar Latvijas Pašvaldību savienību** nodrošināt informāciju pašvaldībām par jauniešu iespējām, akcentējot ne tikai jauniešu, bet arī pašvaldību ieguvumus (semināri, konferences), kas veicinātu pašvaldību lielāku interesi pievērsties darbam ar jaunatni.

29. **Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai sadarbībā ar Satiksmes ministriju un pašvaldībām** veicināt velo ceļu sistēmas izveidi: velo ceļu sasaiste ar Eiropas valstīm; pilsētvides velo ceļi; starppilsētu velo ceļi; jo īpaši veicināt vides un eko velo ceļu izveidi, kas ir videi draudzīgāki, prasa mazākus finanšu ieguldījumus to izveidē un uzturēšanā.
30. **Ārlietu ministrijai** nodrošināt atvieglotu un bezmaksas vīzu režīmu ar Austrumu partnerības, Centrālāzijas valstīm un Vidusjūras valstīm otrpus Vidusjūrai, ar kurām intensīvi sadarbojas Latvijas jaunieši starptautisku projektu ietvaros.
31. **Ārlietu ministrijai** ārvalstu vizīšu delegācijās iekļaut jaunatnes jomas pārstāvi un to laikā politiskā līmenī aktīvāk uzsvērt sadarbību jaunatnes jomā, īpaši ar valstīm, ar kurām Latvijai mazāka sadarbība.
32. **Veselības ministrijai** nodrošināt finansējuma piešķiršanu atklātu konkursu kārtībā jaunatnes organizācijām un jauniešu centriem vienaudžu vadītu, veselību veicinošu apmācību īstenošanai.
33. **Veselības ministrijai** iniciēt un panākt enerģijas dzērienu pārdošanas aizliegšanu jauniešiem un īstenot informēšanas pasākumus jauniešu vidū par enerģijas dzērienu kaitīgumu.
34. **Rīga – Eiropas kultūras galvaspilsēta 2014** ietvaros īstenot velobraucieni ar konkrētu mērķi apkārt Baltijas jūrai.
35. **Rīga – Eiropas kultūras galvaspilsēta 2014** ietvaros īstenot Partnerības tirgu ar mērķi veicināt Latvijas un ārvalstu jaunatnes organizāciju, jauniešu centru un skolu iesaistīšanos starptautiskā sadarbībā.
36. **Latvijas prezidentūras Eiropas Savienībā** prioritāti *Youth Empowerment* tulkot kā jauniešu rīcībveicināšana, jauniešos ir spēks vai jauniešu iedvesmošana.
37. **Latvijas prezidentūras Eiropas Savienībā** ietvaros nodrošināt EuroMed foruma norisi Latvijā, dienaskārtībā iekļaujot jautājumus par Eiropas Savienības prioritātēm un īstenot novadu pašvaldību darbinieku apmācības ar mērķi iepazīt EuroMed valstis.
38. **Pašvaldībām** nodrošināt jaunatnes lietu speciālistu un jaunatnes darbinieku darba organizēšanu atbilstoši profesijas standartam.
39. **Pašvaldībām** finansiāli atbalstīt sava novada jauniešu līdzdalību starptautiskos jauniešu pasākumos, veicinot visu jauniešu iesaistīšanos, neatkarīgi no viņu vecuma, dzimuma, sociālā stāvokļa, reliģijas, seksuālās orientācijas, ekonomiskās situācijas, invaliditātes un cita veida piederības.
40. **Pašvaldībām** ieguldīt papildus resursus pirms jauniešu vecuma (bērnu) motivācijas pasākumu īstenošanā ar mērķi ilgtermiņā iegūt motivētus jauniešus novados.
41. **Pašvaldībām** nodrošināt papildus atbalstu (piemēram, nodokļu atvieglojumu veidā) tiem novada uzņēmējiem, kas nodarbina jauniešus ilgtermiņa programmās (prakses vietas, vasaras darbi un citi).
42. **Pašvaldībām** sadarbībā ar pieredzējušām organizācijām un iestādēm nodrošināt informācijas pieejamību un veicināt novada iestāžu un organizāciju kļūšanu par Eiropas brīvprātīgā darba uzņēmējorganizācijām (programmu Latvijā koordinē Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra www.jaunatne.gov.lv) – līdzfinansējuma nodrošināšana projektiem, konsultantu pieejamība, apmācības, valodas pārzinoši speciālisti, administratīvais atbalsts.
43. **Pašvaldībām** nodrošināt studentu prakses vietu piedāvāšanu studentiem vietējos uzņēmumos (pašvaldības koordinē sadarbību starp uzņēmējiem un studentiem).
44. **Pašvaldībām** nodrošināt tiešo komunikāciju ar sociālā riska grupas jauniešiem – ielu jaunatnes darbinieka amata vieta izveide.
45. **Pašvaldībām** nodrošināt jauniešu aktīvu līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā pašvaldībā – sagatavošanas, apspriešanas, apstiprināšanas, īstenošanas, izvērtēšanas posmos.
46. **Pašvaldībām** nodrošināt lielāku cilvēku resursu piesaisti, kas iesaistīti darbā ar jauniešiem.

47. **Pašvaldībām** nodrošināt starptautisko sadarbību jauniešu vidū, ar savām sadarbības pašvaldībām citās valstīs aktualizējot ar darbu ar jaunatni saistītos jautājumus.
48. **Pašvaldībām** nodrošināt jauniešu telpu izveidi katrā novada pagastā / pilsētas mikrorajonā.
49. **Pašvaldībām** nodrošināt ikgadējā foruma par jauniešiem aktuāliem jautājumiem pašvaldībā norisi.
50. **Pašvaldībām** nodrošināt regulāru novada jauniešu viedokļa izziņāšanu aktuālos pašvaldībai jautājumos (ātrās aptaujas), bet retāk kā 4 x gadā.
51. **Pašvaldībām** pielināt budžetu, kas tiek paredzēts darba ar jaunatni attīstībai novadā ik gadus par ne mazāk kā 5% no iepriekšējā gada budžeta darbam ar jaunatni.
52. **Pašvaldībām** nodrošināt speciālu pasākumu mazākumtautību jauniešu integrācijai sabiedrībā norisi novadā.
53. **Pašvaldībām** attīstīt aktīvā brīvā laika pavadīšanas infrastruktūru sabiedriskās/publiskās vietās – basketbola grozi, āra trenāžieri, vingrošanas laukumi, bērnu laukumii, āra atrakciju vietas.
54. **Pašvaldībām** investēt sporta inventāra iegādē un esošo sporta bāzu uzturēšanā un pilnveidē.
55. **Pašvaldībām sadarbībā ar Jauniešu centriem** izdot Rokasgrāmatu un nodrošināt to katram novada jauniešim: info apkopojums par brīvā laika pavadīšanas iespējām, veselības aizsardzību, sociālo palīdzību, līdzdalības iespējām, nodarbinātību un citiem aktuāliem jautājumiem novadā, nodrošinot Rokasgrāmatas aktualizēšanu 1x gadā.
56. **Latvijas Televīzijai un Latvijas radio** nodrošināt jauniešu ziņu redakciju izveidi un nodrošināt, ka ziņu saturu veidošanā piedalās ne tikai profesionāļi, bet arī jaunieši.
57. **Latvijas investīciju un attīstības aģentūrai sadarbībā ar darba devēju un profesionālām asociācijām** izveidot internet portālu, kur tikties jauniešiem un profesionāļiem – ir iespēja iegūt attiecīgās jomas speciālista bezmaksas konsultācijas, profesionāļi piedāvā jauniešiem bez maksas apmācības par viņa kompetencē esošo tēmu (klātienē vai neklātienē, piemēram, vebināra formā).
58. **Jaunatnes starptautisko programmu aģentūrai** nodrošināt Eiropas brīvprātīgā darba uzņēmējorganizāciju, nosūtītājorganizāciju un koordinējošo organizāciju nacionāla līmeņa tīklošanos un dalīšanos pieredzē gan savā starpā, gan ar citām iestādēm un organizācijām.
59. **Jaunatnes starptautisko programmu aģentūrai** stiprināt EURODESK tīkla kapacitāti Latvijā – atpazīstamību, profesionalitāti, plašāku darbību reģionos (apmācības izglītības iestādēs, specialist noteiktās jomās pieejamība, ne tikai jaunatnes NVO iesaisti starptautiskās iniciatīvās, t.sk. Eiropas brīvprātīgajā darbā.
60. **Jaunatnes starptautisko programmu aģentūrai** paplašināt dalību informatīvos pasākumos, jauniešu pasākumos, publiskos pasākumos, arvien vairāk informējot par pieredzi Eiropas brīvprātīgajā darba programmā un citās iniciatīvās.
61. **Jauniešu centriem** nodrošināt jauniešu nodarbinātības jautājumu novados aktualizēšanu, veidojot sadarbību starp pašvaldības iestādēm, jaunatnes NVO un uzņēmējiem; sekmējot biznesa inkubatoru izveidi un/vai attīstot sadarbību ar biznesa inkubatoriem; organizējot jauno uzņēmēju interaktīvas vieslekcijas, lai rosinātu jauniešu interesi par uzņēmējdarbību.
62. **Jauniešu centriem** jānodrošina jaunatnes darbinieku individuālās komunikācijas prasmju attīstīšana un dialoga veidošanas prasmes, lai efektīvāk strādātu ar mazāk aktīvajiem jauniešiem un jauniešiem ar īpašām vajadzībām.
63. **Jauniešu centriem sadarbībā ar jaunatnes organizācijām** nodrošināt, ka aktīvie jaunieši „tiešā kontaktā” pārlicina nekatīvos jauniešus iesaistīties un līdzdarboties.
64. **Vispārīzglītojošām iestādēm** iesaistīties skolēnu mācību uzņēmumu (SMU) programmās, piemēram biedrība Junior Achievement piedāvātās iespējas, un veicināt SMU produktu atpazīstamību un noietu novada iestāžu, organizāciju un uzņēmumu vidū.

65. **Vispārīzglītojošām iestādēm** attīstīt informācijas izplatīšanas sistēmu audzēkņu vidū un īstenot pastāvīgu un kvalitatīvu audzēkņu informēšanas darbu par pasākumiem un jauniešu iespējām novadā, Latvijā, Eiropā.
66. **Jaunatnes organizācijām** iesaistīties izpratnes par neformālo izglītību un nevalstisko sektoru Latvijā veidošanā sabiedrībā ar mērķi palielināt nevalstiskā sektora prestižu.
67. **Jaunatnes organizācijām** veicināt nevalstisko organizāciju darbinieku un brīvprātīgo komunikācijas un zīmolvedības zināšanu apgūšanu un prasmju attīstību.
68. **Jaunatnes organizācijām** jāīsteno dažādas apmācību programmas un citi atbalsta pasākumi, kas palīdzētu jauniešiem apgūt prasmes efektīvi izmantot sociālos medijus savu interešu pārstāvēniecībā.

Dažādi:

69. Organizēt "Labo ideju tirdziņš" pasākumus visā Latvijā.
70. Attīstīt Latvijas lauku reģionu jauniešu, NVO un skolu pieredzes apmaiņas veicināšanas programmas ar Baltijas un Ziemeļvalstīm pieredzes un ideju apmaiņai sadzīves un uzņēmējdarbības attīstīšanai.
71. Īstenot informatīvus un izglītojošus pasākumus jauniešiem kopā ar Austrumu partnerības, Centrālāzijas un Vidusjūras valstu otrpus Vidusjūrai vēstniecībām un konsultātiem Latvijā (piemēram, Ielu pasākums – ēdiens kā kultūras daļa, Starptautiskās jauniešu vasaras nometnes, apgūt zināšanas un prasmes Strukturētā dialoga īstenošanā starp valsti un jauniešiem, tautu kultūru koncerti, meistarklases, apmaiņas programmas, Forums par sadarbību, iesaistot Latvijas partnerus, kuriem ir starptautiskās sadarbības pieredze, lai apmainītos ar pieredzi, pārrunātu izaicinājumus un iespējas tālākai sadarbībai, veidot tradīciju katalogu, filmu festivālu, tautu dienas Latvijā (katrai valstij veltīts pasākums) un citi).
72. Nodrošināt pietiekamus finanšu resursus augstākās izglītības iestādēm ar mērķi popularizēt un dot iespēju jauniešiem apgūt EuroMed valstu valodas, organizēt EuroMed dienas.
73. Veicināt Annas Lindes fonda darbības popularitāti, t.sk. iesaistīties Annas Lindes fonda Latvijas nacionālā tīkla darbībā.
74. Informatīvi pasākumi (video, spēles u.c.) "laužam stereotipus", tas palīdzētu izprast vienam otru Latvijā un ārpus Latvijas.
75. Veicināt sociālās integrācijas pasākumu īstenošanu pašvaldībās, kā piemēram, 1) preventīvā kampaņa „Mēs par brīvību” - mērķa grupa: jaunieši Latvijas reģionos, kuri ir atkarīgo vielu lietotāji un/ar sodāmību, aktivitātes: sabiedrībā populāri cilvēki rada interesi par pozitīvu sabiedrību bez likuma pārkāpumiem gan klātienē, gan internetā; simulācijas spēļu / radošuma pasākumu īstenošana; starpreģionu sadarbība pasākumos, kā rezultātā izveidojas visas Latvijas kustība pret jauniešu deviāto uzvedību; 2) projekts „Viens otram” - mērķa grupa: vardarbībā cietušie bērni un jaunieši, aktivitātes: orientēšanās sacensības (vardarbībā cietušais bērns + brīvprātīgais), regulāras tikšanās, aktivitātes divatā, cietušā bērna/jaunieša integrēšana, koncerts sadraudzības veicināšanai (publiski pasākums ar ziedojumiem), sociālais teātris; 3) pasākums bērniem un jauniešiem ar invaliditāti - mērķa grupa: bērni un jaunieši ar invaliditāti, aktivitātēs: 7 dienu nometne, kurā piedalās bērni un jaunieši ar invaliditāti, bērnu un jauniešu no bērnu namiem un bērni, jaunieši ar invaliditāti, kā arī ģimenes bērni un kopā sporto, īsteno aktivitātes dabā, rada un bauda kultūru (māksla, mūzika, erudīcija), saliedējošas aktivitātes.
76. Organizēt Vislatvijas „Aktīvā - vides – eko – ekoloģijas diena”, ietverot pasākumus aktīvam un veselīgam dzīves veidam, videi draudzīgu eko tūrismu, aktīvu dzīvi dabā.